

Vladimír Birgus
Pavel Scheufler

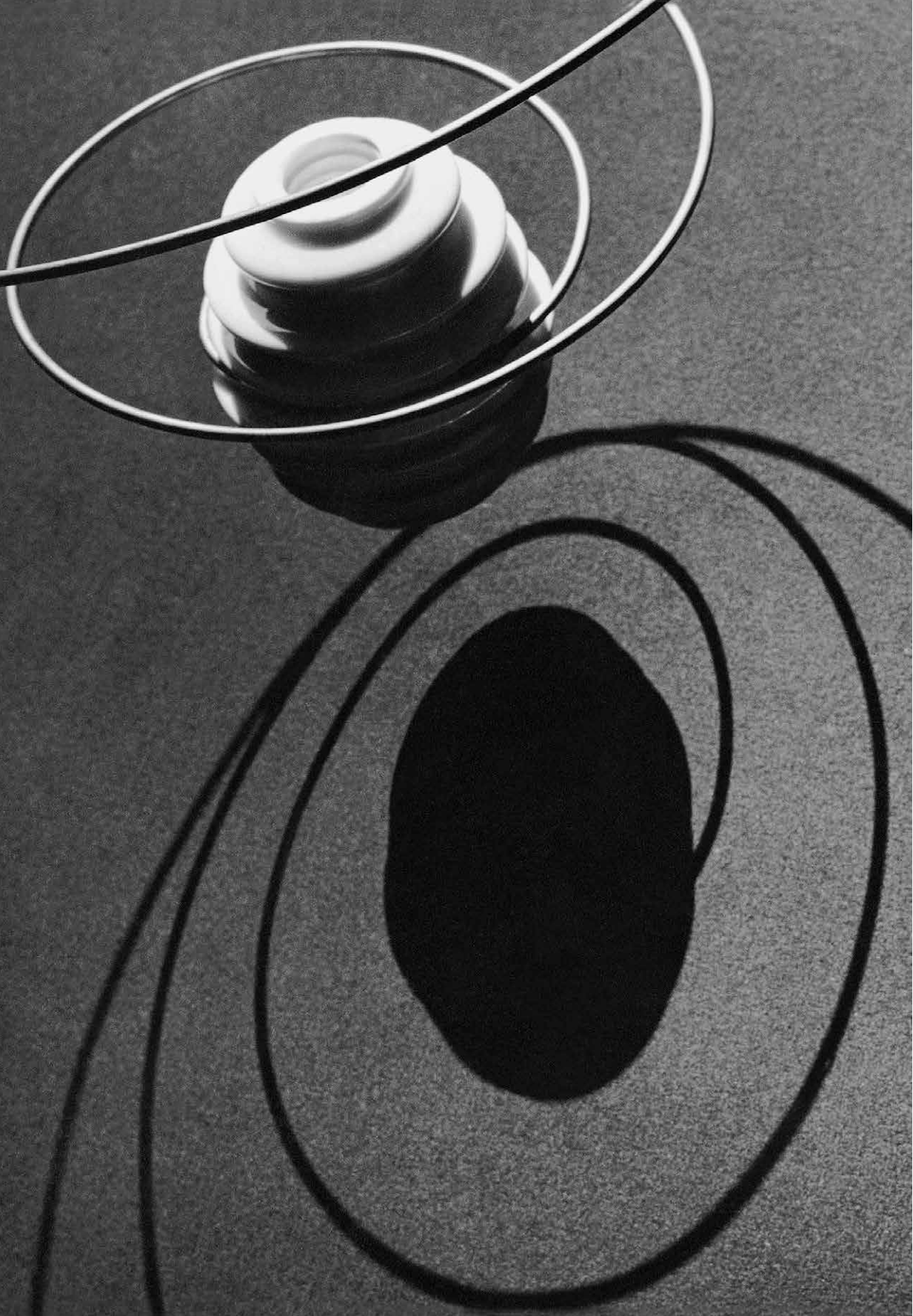

ČESKÁ
FOTO
GRA
FIE
1839–2019

V DATECH

ČESKÁ
FOTO
GRA
FIE
1839–2019

V DATECH

VLADIMÍR BIRGUS, PAVEL SCHEUFLER

ČESKÁ
FOTOGRAFIE
V DATECH
1839–2019

Fotografie proti titulu:
Eugen Wiškovský, Izolátor s pružinou, 1933–35

© Grada Publishing, a.s., 2021

Cover & Layout Design © Vladimír Vimr, 2021

Text © Vladimír Birgus (period 1919–2019), Pavel Scheufler (period 1839–1918), 2021

*Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami
nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.*

ISBN 978-80-271-4124-1 (pdf)

ISBN 978-80-271-0535-9 (print)

Od vydání knihy *Fotografie v českých zemích 1839–1999* v nakladatelství Grada uplynulo 20 let. Za tu dobu došlo v poznání historie naší fotografie k mnoha objevům a upřesněním. Přišly nové generace badatelek a badatelů, digitalizace a internet podstatně zkvalitnily a rozšířily možnosti výzkumů. Česká fotografie byla obohacena o ohromné množství tvůrců, výstav a knih, vznikly nové vysoké a střední školy s výukou fotografie, fotografické médium se stále výrazněji uplatňovalo v uměleckých dílech i v předních muzeích a galeriích, rozvíjel se trh s fotografiemi. Digitalizace, jejíž mohutný rozmach se začal zrychlovat právě před oněmi dvaceti lety, také podstatně ovlivnila tvůrčí, prezentační a komunikační možnosti fotografie. Stírají se rozdíly mezi klasickými fotografickými žánry, statický fotografický obraz bývá stále častěji doplňován pohyblivým obrazem. Díky mobilním telefonům téměř každý fotografuje. Na jedné straně se zmenšil publikační prostor pro fotografie v tištěných médiích, ale na druhé straně fotografie získala ohromné možnosti uplatnění v on-line denících a časopisech, v sociálních sítích či v knihách vydávaných v malých nákladech samotnými autory.

V publikaci *Česká fotografie v datech 1839–2019* sledujeme nejvýznamnější události naší fotografické scény za 180 let od vyhlášení vynálezu daguerrotypie až do současnosti. Snažili jsme se zahrnout fakta o důležitých autorských i skupinových expozicích, o vzniku a zániku fotografických spolků, odborných časopisů, galerií nebo škol, o vydání významných publikací, o životních datech předních fotografických osobností. Zahrnuje také informace o německých či rakouských fotografech, kteří působili v českých zemích. Jsme si vědomi tíhy odpovědnosti při výběru podstatného a méně podstatného i toho, že přes intenzivní badatelskou práci jsme nepochybně některá fakta opomněli.

Chtěli bychom poděkovat všem, kdo přispěli k poznání minulosti fotografie v českých zemích. Je jich dlouhá řada. Díky jim se fotografie již začala chápát jako součást národního kulturního dědictví a věnuje se mnohem větší pozornost otázkám ukládání a restaurování fotografických snímků. Za mimořádnou pomoc při vzniku této publikace bychom chtěli také poděkovat šéfredaktorovi nakladatelství Grada Radomíru Matulíkovi, redaktorce Věře Slavíkové, grafikovi Vladimíru Vimrovi a odbornému recenzentovi a spoluautorovi jmenného rejstříku Josefu Mouchovi za mimořádnou pomoc při vzniku této publikace.

Vladimír Birgus a Pavel Scheufler

Další poděkování: Jaroslav Anděl, Lukáš Bártl, Jaromír Bartoš, Hana Beránková, Petr Bergmann, Štěpánka Bielezsová, Míla Dubská, Antonín Dufek, Ondřej Durczak, Hana Dvořáková, Lucia L. Fišerová, Jan Hozák, Michaela Hrubá, Marek Chochola, Blanka Chocholová, Petr Joza, Jiří Koliš, Oldřich Kortus, Filip Láb, Václav Macek, Milan Mikuš, Jan Mlčoch, Daniela Mrázková, Jiří Pátek, Jaroslav Pejša, Václav Podestát, Tomáš Pospěch, Nadia Rovderová, Miloslava Rupešová, Jiří Siostrzonek, Veronika Souralová, Karel Srp, Lubomír Synek, Norbert Šlachta, Tomáš Štanzel, Petra Trnková, Pavel Vančát, Jaroslav Vít, Miroslav Vojtěchovský, Jana Vránová, Antonín Zezula

ČESKÁ
FOTOGRAFIE
V DATECH

Pavel Scheufler
(období 1839–1918)

Vladimír Birgus
(období 1919–2019)

1839

27. LEDNA | V německy psaných novinách **Bohemia** (č. 12) byla uveřejněna zpráva o vynálezu Louis-Jacques-Mandé Daguerra, která byla **první zprávou o daguerrotypii publikovanou v novinách vydávaných v českých zemích**. Daguerrotypie tehdy ještě neměla své jméno a okolnosti vzniku obrazu a jejího nosiče byly nejasné.

7. ÚNORA | V **Pražských novinách** (č. 11), v rubrice Smíšené zprávy, byl s krátkým komentářem uveřejněn překlad zprávy z pařížských novin o vynálezu daguerrotypie, **první informace o daguerrotypii v českém jazyce**.

7. ÚNORA | Rakouský kancléř Klemens Wenzel Lothar **kníže z Metternich-Winneburgu** napsal rakouskému velvyslanci v Paříži, hraběti Antonu Apponyimu **dopis se žádostí o zaslání podrobných informací o posledním vynálezu** Louise J. M. Daguerra.

11. ÚNORA | V novinách **Brünner Zeitung** byla uveřejněna **první zmínka o fotografii v periodiku vydávaném na Moravě**. Text byl převzat z Wiener Zeitung.

8. BŘEZNA | V **České včele**, příloze Pražských novin, byla uveřejněna **první podrobná zpráva o daguerrotypii z pera českého autora** MUDr. Václava Staňka s názvem Daguerrovův vynálezek k ustálení oučinku světla.

7. ČERVENCE | Do tisku byl odevzdán **Jurende's Vaterländischer Pilger** (Jurendův Vlastenecký poutník) na rok 1840, vydávaný v Brně a šířený po celé monarchii. Uveřejnil podrobnou úvahu o daguerrotypii, mající charakter návodu ke zhotovení. Současně citoval mnohé francouzské a anglické prameny, včetně Aragova projevu ze 7. ledna 1839. Text můžeme označit za **první návod na zhotovení daguerrotypii otištěný v českých zemích**.

8. ČERVENCE | **Moravia** vydávaná v Brně přinesla zprávu o **zhotovení obrazu v cameře obscuře místním chemikem**. Jeho jméno ani podrobnosti o metodě však nebyly uvedeny.

19. SRPNA | Na slavnostním vyhlášení vynálezu daguerrotypie v Paříži byl přítomen za rakouskou stranu také vídeňský fyzik **Andreas von Ettingshausen**, který sehrál významnou úlohu při šíření znalostí o vynálezu daguerrotypie v českých zemích. Během svého více než dvouměsíčního pařížského pobytu si osvojil daguerrotypický proces. O dojmech z nového vynálezu průběžně informoval kancléře Metternicha a vídeňské přátele.

23. SRPNA | **Kancléř Metternich** v dopise rakouskému velvyslanci v Paříži reagoval na Daguerrovův dar daguerrotypie zátiší označené jako umělcův ateliér. Současně

Rukopis
Louis-Jacques-Mandé Daguerra
rakouskému kancléři
Metternichovi z roku 1839.
Faksimile dopisu sběratel
a historik fotografie
Rudolf Skopec posílal
jako novoroční pozornost,
kolem 1964

Monsieur,

J'ai été vivement touché de la nouvelle marque d'intérêt que vous venez de me faire en m'annonçant l'honneur qu'a bien voulu m'en faire l'Académie des Beaux Arts de Rome, je vous remercie infiniment des termes flatteurs dans lesquels vous m'avez annoncé cette honorable nouvelle. J'y ai été d'autant plus sensible que déjà, dans une autre circonstance, vous m'avez donné, par vos bontés, l'occasion de vous témoigner toute ma gratitude dont je vous renouvelle ici l'assurance.

Adresserai-je vous prie, Monsieur, des remercîments à l'Académie des Beaux Arts de Rome, en lui exprimant tout le bonheur que j'éprouve de me trouver au nombre des membres honoraires; c'est un honneur dont je suis tout à fait digne et dont je m'efforcerai de me rendre digne en plus d'une manière par mes travaux ultérieurs.

Je suis, Monsieur, avec la plus haute reconnaissance et la plus haute considération.

Bry sur Meuse (Belgique)
12 juin 1842

Daguerre

přiložil pro Daguerra **zvláštní děkovací dopis**. Daguerre věnoval daguerrotypii (s vyobrazením Notre Dame) také rakouskému císaři. Podobné dary Daguerre poskytl dalším evropským panovníkům a významným osobnostem.

28.–30. SRPNA | V sále vídeňské Akademie umění byly **vystaveny Daguerrovy dary pro císaře a kancléře Metternicha**. Daguerrotypie věnovaná kancléři byla patrně odvezena na jeho letní sídlo zámek Kynžvart, daguerrotypie věnovaná císaři se ztratila. V roce 1964 byla na zámku Kynžvart objevena daguerrotypie signovaná Daguerrem, je však otázkou, jestli jde vskutku o tu původní ve Vídni vystavenou daguerrotypii, či zda se nejedná o další Daguerrovův dar kancléři. Spolu s dalším Daguerrovým originálem neznámých osudů se jedná o nejcennější a nejstarší fotografie na území naší republiky.

30. SRPNA | Noviny **Bohemia** (č. 104) přinesly **zprávu o slavnostním představení daguerrotypického procesu** před členy a hosty pařížské Akademie věd, které se uskutečnilo 19. srpna.

4. ZÁŘÍ | V **Brünner Zeitung** byl uveřejněn podrobný **popis zhotovení daguerrotypií**, převzatý z Der Adler. V pražských a brněnských novinách začal být inzerován prodej příruček o zhotovování daguerrotypií v německém jazyce.

18. ŘÍJNA | **Bohemia** uveřejnila v rubrice Telegraph von Prag zprávu o vystavování daguerrotypie zahrádního zákoutí v pražském knihkupectví Borrosch & André. Jednalo se o **první představení vynálezu na veřejnosti v českých zemích**. Daguerrotypii, jejímž autorem mohl být berlínský optik **Theodor Dörrfel**, představil bez uvedení autora obchodník s uměním

a knihkupec v Berlíně George Gropius. Další daguerrotypii – snímek budovy nového berlínského muzea – představil Gropius v Praze o několik dnů později v knihkupectví Gottlieb Haase & Söhne. Další osudy těchto daguerrotypií nejsou známy.

10. ŘÍJNA | Moravia přinesla zprávu o vytvoření zdařilé daguerrotypie brněnského předměstí. Jednalo se o **první konkrétní zprávu o vytvoření daguerrotypie u nás**. Podle svědectví publikovaného mj. v Kwětech následujícího roku (9. 7. 1840) pokusy prováděli úředník **Josef Mussil**, ředitel evangelické školy **Friedrich Anton Pluzar** a **Heinrich August Stählin**, teolog a kněz církve evangelické v Brně.

23. ŘÍJNA | Karel Chotek, nejvyšší purkrabí Království českého, si do svého deníku za pobytu v Mnichově poznamenal návštěvu výstavy daguerrotypií Carla Augusta Steinheila. Počátkem listopadu byl pak v Mnichově podle záznamů v deníku proveden zdařilý skupinový daguerrotypický portrét Karla Chotka s rodinou a přítelem hrabětem Séraincourtem. Jedná se o **nejstarší doklad u nás přinášející zprávu o vytvoření skupinového daguerrotypického portréty**. (V roce 2010 byla na zámku Velké Březno představena daguerrotypie Karla Chotka s doprovodem – hrabětem Séraincourtem, manželkou a dětmi, včetně syna Emanuela, který zemřel roku 1843. Zda je vskutku totožná se snímkem vzniklým v Mnichově na podzim 1839 jistě není).

25. ŘÍJNA | Noviny *Bohemia* (č. 140) přinesly zprávu o vystavování „nového Daguerrova obrazu“ – snímku chrámu La Madeleine v Paříži, v knihkupectví Gottlieb Haase & Söhne v Praze. Jednalo se o **první prezentaci daguerrotypie od samotného tvůrce vynálezu v českých zemích**. O tomto vystavení referoval také 6. 12. 1839 *Brünner Zeitung*. Také tato Daguerrova daguerrotypie je ztracená.

PODZIM | Ferdinand Hessler, fyzik a profesor pražské university, který se s daguerrotypickým procesem obeznámil

v zahraničí, **se zabýval daguerrotypickými pokusy**, údajně ale s nevelkým úspěchem. Daguerrotypoval prý společně s univerzitním profesorem chemie **Josefem Redtenbacherem** a tehdejším úředníkem stavební kanceláře **Wilhelmem Hornem**, který o společných pokusech později napsal (viz *Photographisches Journal*, duben 1861).

3. LISTOPADU | Andreas von Ettingshausen zahájil ve Vídni ve fyzikálním sále univerzity **výstavku svých šesti daguerrotypií Johannisbergu a okolí**. Snímky pro akci zapůjčil kancléř Metternich. O výstavě probíhající celý měsíc referovala periodika, například *Moravia* 25. listopadu.

1840

V Jahrbuch für Fabrikanten und Gewerbtreibende, Physiker, Chemiker, Techniker, Pharmacenten, Oekonomen u.s.w., na rok 1840 uspořádaném **Ferdinandem Hesslerem** a vydávaném v Praze (Vereine zur Ermunterung des Gewerbsgeistes in Böhmen) byla otištěna Hesslerova stat' s názvem *Daguerre's Verfahren bei Fixirung der Bilder in der Camera obscura*, která obsahuje i šest schematických náčrtků. Text je **druhým podrobnějším popisem o zhotovování daguerrotypií otištěném v českých zemích**.

V ateliéru malíře a daguerrotypisty **Carla Schuha** v Beatrixgasse ve Vídni se začala pravidelně scházet společnost vědců a umělců fascinovaných novým vynálezem. Toto neformální sdružení vídeňských průkopníků fotografie nazvané dle místa schůzek **Fürstenhofrunde svou aktivitou ovlivnilo i pokrok fotografie v českých zemích**. Členy byli například **Joseph Berres, Andreas Ritter von Ettingshausen, Franz Kratochwill, Anton Georg Martin, Johann a Joseph Nattererovi, Joseph Petzval, Peter Friedrich Ritter von Voigtländer a Franz Karl Strezek**. Ze sdružení v roce 1861 vznikla Fotografická společnost ve Vídni.

*Karikatura Honoré Daumiera z roku 1840
ironizující dlouhý čas expozic daguerrotypií.
Její faksimile Rudolf Skopec posílal
v souboru Daumier vidí fotografii jako
novoročenku 1943*

ÚNOR | V lékárně Antona Schröttera v Olomouci byla **vystavena bez uvedení autora daguerrotypie brány vídeňského Hofburgu.**

3. A 5. DUBNA | Noviny **Bohemia** uveřejnily povídku Daguerrotyp v harému, v níž se líčí dobrodružství daguerrotypisty a malíře **Horace Vernet** v Egyptě.

KVĚTEN | **Friedrich Franz**, premonstrát, profesor fyziky na filozofickém učilišti v Brně, **zhotovil zdařilé daguerrotypie Brna.** Tři z daguerrotypií osobně shlédl a ocenil i Andreas Ettingshausen, který se tehdy v Brně zastavil na své cestě do Německa. O setkání napsaly Moravia (8. 6.) a Kwěty (9. 7.).

KVĚTEN | **František Adam Petřina**, významný český fyzik a matematik, profesor fyziky a matematiky na lyceu v Linci a později (od roku 1844 po profesoru Hesslerovi) profesor fyziky na univerzitě v Praze, **daguerrotypoval náměstí v Linci.** Podle této daguerrotypie, dnes ztracené, zhotovil Ignác Rode v dílně Josefa Hafnera v Linci litografii. Jde o **nejstarší známý doklad litografie zhotovené podle daguerrotypie českého autora.**

KVĚTEN | Daguerrotypické pokusy **Ferdinanda Hesslera**, profesora pražské univerzity, byly dle zprávy z novin Ost und West z 1. 7. úspěšné.

2.–3. ČERVNA | **Florus Ignác Stašek**, fyzik a astronom, piarista v Litomyšli, společně s **Andreasem von Ettingshausenem**, který ho zasvěcoval do tajů daguerrotypického procesu, **zhotovili snímek náměstí.** Údaj pochází z kroniky piaristické koleje v Litomyšli a píše o něm též Kwěty (9. 7.).

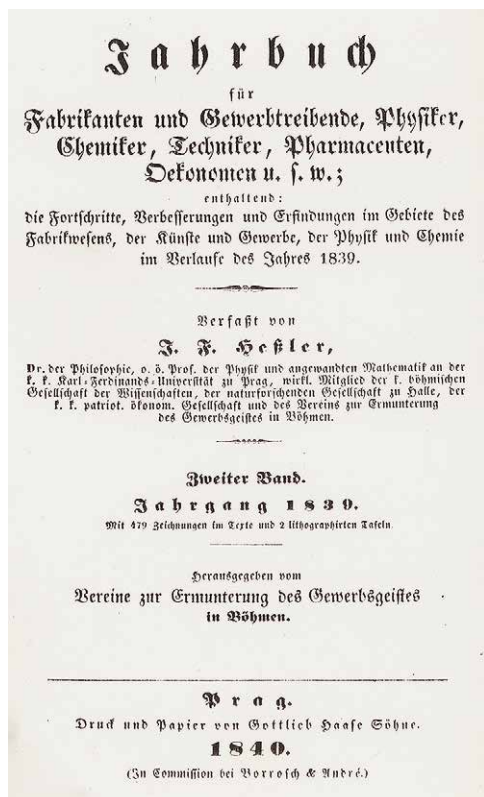
Současně Ettingshausen přivezl jako dar Staškovi mikrodaguerrotypii řezu stonkem rostliny clematis. Byla zhotovena ve Vídni 4. března 1840 a byla pokládána za Staškovo dílo, omyl přesvědčivě vyvrátila historička umění Petra Trnková.

19. ČERVNA | **Magdalena Dobromila Rettigová** psala v **Květech** o návštěvě „Ondřeje šlechtice z Ettingshausenu“ v Litomyšli u **Floruse Staška** a předvedení jeho práce. Psala také o zdařilých snímcích města „s několika stran“. Tamní ústav mylně pokládala za první v Čechách, kde se zhotovení daguerrotypií podařilo, nevěděla tedy o daguerrotypiích zhotovovaných v květnu na univerzitě v Praze **Ferdinandem Hesslerem.**

1. ČERVENCE | Pražské noviny **Ost und West** referovaly, že Jednota pro povzbuzení průmyslu v Čechách vyše **Ferdinanda Hesslera** známého průkopnickou rolí při šíření daguerrotypického procesu na studijní cestu po západoevropských zemích.

ČERVENEC | V New Yorku si zakoupil daguerrotypický přístroj francouzského typu amatérský archeolog a cestovatel **Emanuel von Friedrichsthal**, pocházející z Uhřic na Moravě. Na své v pořadí třetí cestovatelské expedici, uskutečněné mezi lety 1837–1941 po Střední Americe, byl zaštitěn diplomatickým statutem z pověření kanceláře Metternicha. Od srpna a září se věnoval archeologickým výzkumům na Yucatanu, kde jako vůbec **první zachytil tamní mayské památky na daguerrotypiích**. Patřil mezi první cestovatele-vědce používající při své expediční práci k fotodokumentaci daguerrotypie.

23. ČERVENEC | **Der Adler** informoval, že **Friedrich Franz** v Brně **zhotovil několik dalších daguerrotypií města**. Nejvíce ho zaujaly dva pohledy na nedávno otevřené nádraží. Žádný z Franzových pohledů na Brno, kromě pozdějšího zobrazení slavnosti Božího těla, se nedochoval.

Kancléř **Metternich získal pro svůj kabinet na zámku Kynžvart „zkušební listy“ od W. Foxe Talbota**. Další pak získával v letech 1841 a 1842. Existenci unikátního souboru na 40 Talbotových děl v Metternichově sbírce dokládá korespondence a původní katalog sbírky. Soubor Talbotových fotogenických kreseb zobrazujících exteriéry i portréty byl ztracen.

V Praze byl vydán **Promyslný posel – Spis všenučný pro obecný lid** od Karla Slavoje Amerlinga, kde je pravděpodobně **nejstarší doložení termínu daguerrotyp v odborné knize v českém jazyce**.

1841

27. DUBNA | **Friedrich Franz** v Brně **zhotovil s pomocí Voigtländerova daguerrotypického aparátu svůj první vydařený portrét**. Dle Moravie z 3. 5. se tak stalo „během pouhé minuty“. O realizačně náročnějším skupinovém portrétu psali Ost und West 14. 5.

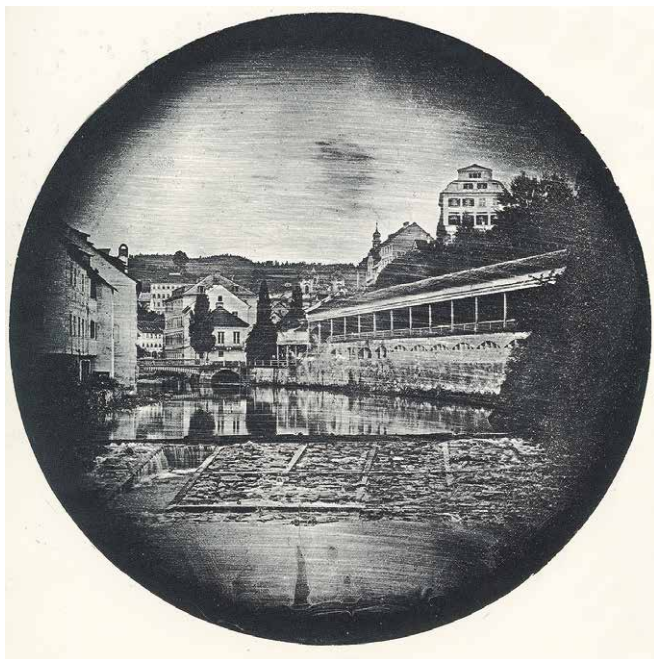
29. DUBNA | **Květy** psaly o **Salomonovi Sturmovi**, synu pražského optika, že se zabývá zhotovováním daguerrotypických portrétů na zakázku. Přestože o Sturmově pokusu nejsou další zprávy, byl zřejmě prvním obyvatelem Království českého, kdo se pokoušel vytvářet v českých zemích **zakázkové daguerrotypické portréty**.

20. KVĚTNA | **Moravia** přinesla zprávu, že do Brna přicestoval **Josef Wawra**, malíř a průkopník daguerrotypie. Byl zřejmě **prvním cestujícím daguerrotypistou u nás**. Ve stejném roce ještě navštívil Prahu a Teplice.

10. ČERVNA | **Bedřich Franz vytvořil daguerrotypii slavnosti Božího těla na Zelném trhu v Brně**, první snímek události zachycené v českých zemích fotografem. Ve stejný den stejnou událost ve Vídni zachytili **Joseph a Johann Nattererovi**.

Titulní list ročenky Ferdinanda Hesslera, 1840

Anton Georg Martin,
Karlovy Vary – kolonáda,
daguerrotyp, 1841.
Repro z knihy F. Hubmanna
K. und K. Familienalbum,
originál je v Technickém
muzeu ve Vídni

12. ČERVNA | Carlsbader Badeliste napsaly, že do Karlových Varů přijel z Vídně portrétovat malíř **Josef Ernest Weninger**. Po Wawrovi byl druhým významným cestujícím daguerrotypistou působícím nás.

9. ČERVENCE | Do Karlových Varů přicestoval vídeňský daguerrotypista, fyzik a chemik Anton Martin. Dochovanými obrazovými doklady jeho tamní daguerrotypické aktivity jsou dva pohledy na město. Karlovy Vary jsou tak po Litomyšli druhým městem v Čechách, z něhož se dochovala daguerrotypická veduta města. Zabezpečen doporučením kancléře Metternicha se na konci karlovarské lázeňské sezóny Martin vydal do Drážďan s cílem daguerrotypovat na tamním panovníckém dvoře.

LÉTO | Bedřich Franz portrétoval brněnského biskupa Franze Antona Gindla a poté další osobnosti. Pět v současnosti dochovaných Franzových portrétních daguerrotypií tvoří nejstarší dochovaný tematický soubor daguerrotypických portrétů vzniklých v českých zemích.

24. SRPNA | New York Journal of Commerce přinesly zprávu o daguerrotypistovi **Emanuelu von Friedrichsthalovi**, který na Yucatánu zachytil na daguerrotypiích mayské památky.

14. ZÁŘÍ | Noviny **Bohemia** napsaly, že v Praze v hotelu U modré hvězdy působí od 7. září daguerrotypista **Josef Ernest Weninger**. Ten se **prezentoval jako daguerrotypista portrétů a krajin** a zároveň jako portrétní malíř. V Praze pobyl po působení v Karlových Varech do 12. listopadu a poté pokračoval do Lipska a Drážďan, a odtud dále do severských zemí, až se roku 1850 usadil v Petrohradu. Na některých svých daguerrotypiích po území Polska psal důsledně „aus Prag“.

1. ŘÍJNA | Wilhem Horn otevřel daguerrotypický ateliér na Koňském trhu v Praze (čp. 840/II), který můžeme označit za **první trvale působící komerční fotografický podnik v českých zemích**. Roku 1843 Horn inzeroval svůj ateliér na adrese Neue Allee čp. 59 (dnešní Národní). Asi od 1847 měl pak ateliér v Jindřišské ulici v čp. 907. Horn mající zaměstnání na stavebním úřadě daguerrotypoval jen ve vymezenou úzkou denní dobu.

3. ŘÍJNA | **Anton Müller**, umělecký kritik a profesor dějin filosofie, estetiky, etiky a pedagogiky na pražské univerzitě, uveřejnil v novinách *Bohemia* obsáhlou **studii o způsobu daguerrotypického portrétování**, první stať toho druhu v Čechách. V textu zároveň vřele vítal otevření Hornova ateliéru. Další stať, kde se rovněž zmínil o Hornovi, Müller uveřejnil v *Bohemii* 19. října.

9. ŘÍJNA | **Emanuel von Friedrichsthal** **prezentoval v Londýně v Britském muzeu 25–30 svých daguerrotypií z Yucatánu**. O jeho cestě publikoval rozsáhlou zprávu *The Journal of the Royal Geographic Society of London*. Koncem října 1841, již těžce nemocen, dorazil do Vídně, kde napsal předběžnou zprávu o své cestě pro kancléře Metternicha, který jeho badatelskou cestu zaštilil, a zároveň mu osobně chtěl ukázat své „Daguerrovou metodou vytvořené skici“.

10. ŘÍJNA | V *Bayereuther Zeitung* byl zveřejněn inzerát **Johanna Starka** z Mariánských Lázní, tamního portrétního malíře a daguerrotypisty. Starkův **daguerrotypický ateliér**, který byl uveden i na plánu Mariánských Lázní, možno považovat za **druhý nejstarší trvaleji působící u nás**.

15. ŘÍJNA | Podle záznamu v pokladním deníku v rodinném archivu si hrabě **Jiří Jan Jindřich Buquoy**, vlastník mj. hrad a zámek Rožmberk, nechal pořídit z Lipska daguerrotypický přístroj. Bližší okolnosti jeho typu a užití nejsou známy. Jde o **nejstarší zjištěný doklad o vlastnictví fotopřístroje u šlechty** žijícího v Čechách.

1842

28. BŘEZNA | Ve Velkopřevorském paláci v Praze byla zahájena **výroční výstava Krasoumné jednoty**, na níž vedle maleb, kreseb a litografií bylo zařazeno i čtrnáct daguerrotypických portrétů od pěti autorů. Šesti vystavenými daguerrotypiemi dominoval **Wilhelm Horn**. **Jozef Božetěch Klemens**, slovenský malíř

a vynálezce, vystavoval tři práce. Hornovy práce v referátu v *Bohemii* z 1. dubna velmi vyzdvihoval kritik Anton Müller.

19. DUBNA | Do Teplic, vedle Karlových Varů a Mariánských Lázní, dalšího významného lázeňského střediska průkopníků portrétní daguerrotypie, zavítal blíže neznámý daguerrotypista z Drážďan **Johann Heinrich Matthaey**.

20. DUBNA | *Květy* přinesly zprávu, že **Jozef Božetěch Klemens, otevřel Světlo-obrazárnu**, druhý daguerrotypický podnik v Praze usilující o trvalý provoz. Existenčně byl spojený s univerzální národní školou Budeč Karla Slavoje Armelinga, zabývajícím se též amatérsky daguerrotypií. Na zprávu z *Květů* navázala 3. května také Česká včela. Budeč, a tedy ani Světlo-obrazárna pro existenční potíže neměly dlouhého trvání.

V Praze byla vydána učebnice *Silozpyt čili fysika* od **Josefa Františka Smetany**, profesora gymnázia v Plzni, vědce a člena premonstrátského kláštera v Teplé. Vedle hesla Daguerreotyp, které možno označit za **první odborný popis daguerrotypického procesu v češtině**, je v učebnici rovněž heslo Temnice (Camera obscura). Smetana v knize zmiňuje také kalotypický proces.

V Karlových Varech vydali **bratři Franieckové** publikaci *Guide des étranger á Carlsbad et dans ses environs*, která je **jediným známým příkladem využití daguerrotypie pro ilustraci knihy vydané v Čechách**. Průvodce je doplněn 9 litografickými vedutami, z nichž u dvou (Tereziánský pramen a Jáchymov) je výslovně vytištěno Nach Daguerreotyp. Po Litomyšli a Brně jsou to nejstarší konkrétní obrazové doklady o daguerrotypiích českých měst. V knize je navíc přímo inzerován prodej litografií vytvořených podle daguerrotypií. O pohledech podle daguerrotypií prodávaných v obchodě bratří Franiecků se zmiňoval i průvodce pro lázeňské hosty pro sezónu roku 1842.

25. ZÁŘÍ | *Bohemia* referovala o daguerrotypistovi **Johannu Starkovi** v Mariánských lázních, jenž tam vytvořil daguerrotypické portréty Pavla Josefa Šafaříka a Michaila Petroviče Pogodina. Daguerrotypie jsou **nejstaršími zachovalými fotografickými portréty vytvořenými přímo v Čechách.**

U Wilhelma Horna se v pražském ateliéru v domě U Zlatého beránka asi od podzimu **začala učit daguerrotypii Bertha Beckmann** z Chotěbuz (něm. Cottbus), později v Sasku velmi úspěšná fotografka. V Hornově ateliéru pracovala více než rok. K Hornovi se po nějaký čas hlásila jako ke svému učiteli v inzerátech i v tirážích svých daguerrotypií.

1843

Josef František Smetana portrétoval svého bratrance, studenta plzeňského gymnázia, **Bedřicha Smetanu**, pozdějšího hudebního skladatele. Smetanův daguerrotypický přístroj s příslušenstvím je uložen v Národním technickém muzeu v Praze.

10. ZÁŘÍ | V časopise *Telegraph* vydávaném zábavním spolkem Casino v Rumburku je v 1. čísle IV. ročníku akvarel s vyobrazením daguerrotypisty při portrétování venku na dvorku. Zobrazeným mužem za fotopřístrojem je obchodník, politik a starosta Rumburka **Franz Eduard Strache**. Jde o **první známé vyobrazení daguerrotypisty na našem území.**

1844

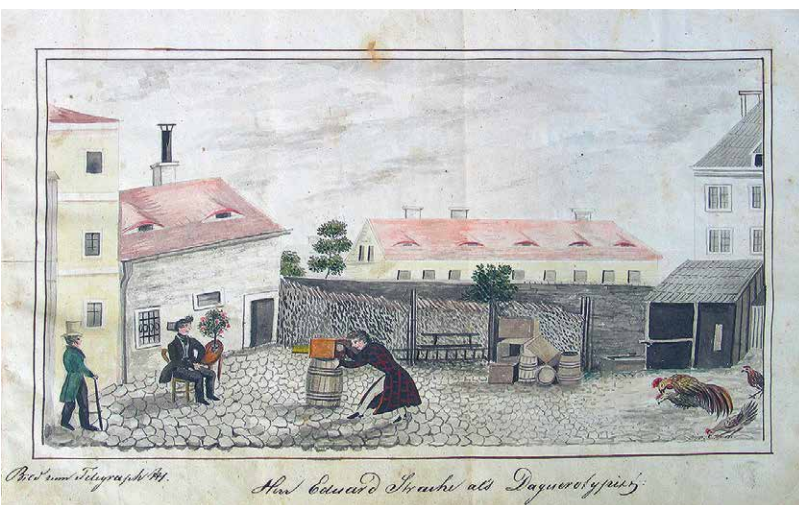
BŘEZEN | **Karel Havlíček Borovský** publikoval svůj epigram *Daguerreotyp*.

Na výstavě Krasoumné jednoty v Praze jako jediný z fotografů vystavoval daguerrotypie pouze **Wilhelm Horn**.

15. DUBNA(?) | **V Praze začal pořizovat daguerrotypické portréty Carlo Naya**, pozdější věhlasný benátský fotograf. V pražském Café française daguerrotypoval až do 30. září. Znovu pobýval v Praze v letech 1854–1855 a dle úředních záznamů se chystal i do Plzně, Písku a Tábora.

*Wilhelm Horn(?),
Skupinový portrét
společnosti
ze schwarzenberského
zámku Libějovice,
daguerrotypie,
kolem 1843*

Franz Eduard Strache při daguerrotypování, akvarel z časopisu *Telegraph* vydávaném rumburským zábavním spolkem *Casino*, 10. září 1843. První vyobrazení daguerrotypisty u nás

Litografie
z tiskárny Braunsdorf
v Drážďanech
signovaná M. Golde
s pohledem
na Odolenou Vodu
u Prahy provedená
podle daguerrotypie
neznámého autora

9. ŘÍJNA | V karlovarských **Cur-und Badeliste** inzeroval svůj daguerrotypický ateliér v Karlových Varech **Wilhelm Horn**. Své daguerrotypické podnikání v Karlových Varech Horn inzeroval také v roce 1847.

1844–1846(?) | V Praze a okolí pořídil soubor daguerrotypií s místopisnými náměty neznámý daguerrotypista. Podle snímků se zhotovily litografie, na nichž je poznámka o zhotovení podle

daguerrotypie. Jediným dosud známým dokladem je litografie z tiskárny Braunsdorf v Drážďanech signovaná M. Golde a znázorňující pohled na Odolenou Vodu u Prahy.

1845

24. ČERVENCE | V Teplicích po dobu lázeňské sezóny poprvé působil **Marcus Lobethal**, cestující daguerrotypista z Vratislavi. Následující rok se vypravil do Prahy.

1846

KVĚTEN | **Marcus Lobethal** vytvořil za několikaměsíčního pobytu v Praze svůj daguerrotypický autoportrét a vložil jej do schránky k základnímu kameni mostu v Podolsku, kde byl roku 1960 objeven jako **nejstarší dochovaný autoportrét fotografa na našem území**. Spolu s daguerrotypií byl uložen také letáček s vyobrazením Lobethalova ateliéru, první známé vyobrazení pracoviště fotografa u nás. Shodné vyobrazení Lobethalova ateliéru publikoval Teplitzer Almanach 1847.

19. ŘÍJNA | Byl vydán **Císařský patent č. 922**, první zákon v monarchii, který **se zabýval ochranou literárních, hudebních a výtvarných děl**, zejména ochranou proti neoprávněnému mechanickému rozmnožování.

2. LISTOPADU | Akademický malíř **Jan Maloch** se začal ve Vídni učit daguerrotypií (do 2. 3. 1847). Byl zřejmě prvním Čechem, který **se oficiálně daguerrotypií vyučil**. V Praze na adrese Spálená čp. 88 si poté otevřel malířský a daguerrotypický ateliér. Fotografování chápal jako doplňkovou činnost vedle malby a kresby.

1847

23. DUBNA | **Karel Havlíček Borovský** publikoval v **České včele** pochvalné **doporučení na malíře a daguerrotypistu Josefa Krtičku**, který pořídil jeho daguerrotypický portrét. Další doporučující článek od básníka Františka Karla Drahoňovského vyšel v České včele 31. 8. Malíř Josef Krtička spolu se svým mladším bratrem Antonínem odcestovali roku 1850 do USA, kde Josef zůstal a Antonín se vrátil. Obohacen o americké zkušenosti působil pak jako úspěšný fotograf nejprve v Mladé Boleslavi. Zda vskutku byl autorem dochované Havlíčkovy daguerrotypie malíř Josef, o němž Havlíček psal, nebo jeho bratr fotograf Antonín, je nezodpovězenou otázkou.

V díle Adalberta Eduarda Danzera **Führer in Marienbad und in dessen Umgebungen, oder, Topographie von diesem Cuorte für**

Badegäste, vydaném v Praze, se psalo **o daguerrotypiích v Kabinetu kuriozit kancléře Metternicha na zámku Kynžvart**. Metternich byl u nás prvním, kdo do svých uměleckých sbírek zařadil také daguerrotypie a kalotypie.

1848

Jan Maloch vytvořil pozoruhodný daguerrotypický autoportrét s rodiči a sourozenci, který je **prvním známým autoportrétem českého fotografa**. Daguerrotypoval také kostýmované osobnosti z plesu umělců v Praze. Svými portréty umělců a známých osobností se stal „daguerrotypistou české společnosti“.

12. ČERVNA | **Vilém Trajc (Wilhelm Treitz)**, medik, **daguerrotypoval v Praze Svato-václavskou mši na Koňském trhu**. Snímek je dnes znám pouze z litografie, na níž je poznámka o zhotovení podle daguerrotypu. Doklad o nejstarším v Čechách vzniklém daguerrotypickém snímku události vytiskl a vydal František Šír. Litografii zhotovil Bedřich Anděl, akademický malíř, který se rovněž věnoval daguerrotypii.

ČERVEN | **Anton Halauska** v Olomouci **uveřejňoval inzeráty na svůj daguerrotypický ateliér** v novinách **Die neue Zeit**. Své snímky vystavoval v obchodě s uměleckými předměty a jeho daguerrotypie stály od dvou do tří zlatých.

29. ČERVENCE | **Wenzel Ferdinand Jantsch** z Liberce **inzeroval v Reichenberger Wochen-Bericht zhotovování kalotypií**. Byl prvním, kdo inzeroval výhradně tuto techniku (a nikoli též daguerrotypií). Jantsch udržoval v Liberci kontinuitu svého ateliéru ještě další tři desetiletí a byl tehdy jedním z nejvýznamnějších místopisných fotografů na severu Čech.

ŘÍJEN | Neznámý daguerrotypista pořídil **snímek Svěcení praporu Národní gardy v Odrách**. Podle dnes ztracené daguerrotypické předlohy byla pořízena litografie. Později vyobrazení posloužilo i k dalším tiskovým technikám.

Wilhelm Horn, Neznámý muž, daguerrotypie, částečně kolorováno, kolem 1848

1850

SRPEN | **Vojtěch Kramer**, ředitel hlavní školy a katecheta na reálce, fotografující amatérsky obyvatele Domažlic, se stal převorem konventu augustiniánů a je otázkou, zda pak pokračoval ve své zájmové fotografické činnosti. Můžeme jej označit za **prvního významného fotoamatéra v dějinách fotografie českých zemí**.

Na výstavě Sto let české fotografie v roce 1939 bylo Kramerových 66 pozitivů s portréty vůbec nejpočetnějším vystaveným souborem od jednoho autora.

Petr Kohlbeck, malíř a daguerrotypista, se z Hájku u Všerub odstěhoval s rodinou do Ameriky. Je **autorem daguerrotypie zámku ve Kdyni**, jediné známé dochované signované daguerrotypie fotografa z Čech, vytvořené v exteriéru.

31. PROSINCE | **Ve Vídni vznikla památkářská K. K. Zentralkommission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale**, která iniciovala fotodokumentace také mnoha objektů v Království českém. S komisí spolupracoval například **Andreas Groll**, rakouský průkopník fotografování pamětihodností, který u nás vytvořil nejstarší

známé snímky z několika měst. Pro komisi pracoval také Rakušan **Josef Wilha**, fotografující v mnoha českých a moravských městech.

1851

Bedřich Anděl, akademický malíř a litograf, **přihlásil v Praze provozování daguerrotypické živnosti**. Ve stejné době se v Praze začal daguerrotypii věnovat také Antonín Žák a Antonín Řehula. Řehula byl v Praze prvním fotografem, který neměl předchozí malířské ambice.

1852

Adolf Schwöder, první portrétní fotograf usedlý v Brně, **začal spolupracovat s malířem Johannem Trippem**, který fotografie koloroval. Jejich spolupráce byla u nás prvním příkladem naznačující spojení řemeslně-technické a umělecké složky fotografie ve vzájemném existenčním propojení.

Franz (František) Knaus, autor nejstarších snímků Třebíče, zhotovoval i daguerrotypické portréty. Je **prvním významnějším fotografem působícím mimo velká města a lázeňská střediska**.

1853

V díle **Das Franzensmuseum** od **Albian Heinricha**, kustoda Františkova muzea v Brně, jsou uvedeny jako sbírkové předměty v katalogu mezi malbami a grafickými listy čtyři portrétní daguerrotypie Friedricha Franze z roku 1841. Jde o **nejstarší známý doklad uplatnění fotografie jako součásti sbírek muzea v českých zemích**.

[illegible]

*Franz K. Strezek,
Neznámý muž,
kolorovaná
stereodaguerrotypie,
1854–1855*

*Antonín Chramosta,
Hvězdárna T. J. Ch. A. Brorsena
v Žamberku, pannotypie, 1855.
Repro z knihy Fotografické
album Čech, originál je
v Městském muzeu Žamberk*

SRPEN | **Wilhelm Horn** vydal ceník (Preis-Courant No. I), kde na 8 stranách nabízel fotografické potřeby svého obchodu. Ceník s hodnotami v pruské měně je **prvním známým ceníkem foto-potřeb v českých zemích**.

9. ZÁŘÍ | **Noviny Bohemia** přinesly zprávu, že v hostinci U Zlatého anděla v Praze pan **Beckmann z Lipska představuje svou sbírku stereofotografií**. Bratr daguerrotypistky Berthy Wehnert-Beckmann, kterou daguerrotypii zaučil Wilhelm Horn, byl zřejmě první, kdo v Praze představil stereoskopické kukátko na prohlížení stereofotografií.

1855

Anton Weidel, akademický malíř, si v Teplicích otevřel **fotoateliér**, provozovaný v době lázeňské sezóny. Roku 1862 jako první v tomto tehdy velmi významném lázeňském městě zahájil celoroční provoz.

Antonín Chramosta, knihař a knihkupec v Žamberku, **fotografoval tamní hvězdárnu Theodora Johana Christiana Ambderse Brorsena**. Snímek dochovaný na pannotypii je nejstarším toho typu a techniky v českých zemích.

1. ČERVNA | **Alexander Seik**, malíř autodidakt, jeden z prvních úspěšných fotografů působících

mimo velká města, **zahájil fotografickou živnost** v Mladé Vožici, odkud se po dvou letech přestěhoval do Tábora. V roce 1872 se stal členem Fotografické společnosti ve Vídni.

14. PROSINCE | **Andreas Groll** v *Der Humorist* publikoval oznámení o vydání alba se snímky Prahy a Kutné Hory.

Další fotografickou cestu do obou měst uskutečnil v následujícím roce.

1856

30. ZÁŘÍ | Noviny *Bohemia* přinesly zprávu, že v Praze na Václavském náměstí v hotelu U arciknížete Štěpána se koná **výstava stereofotografií** „patřících k tomu nejlepšimu, co jsme v tomto umění zatím viděli“. Akci uspořádal fotograf **František Fridrich**.

5. LISTOPADU | Na druhé výstavě stereofotografií U arciknížete Štěpána František Fridrich vedle místopisných snímků vystavil za zástěnou i **snímky aktů**, z nichž devět policie zabavila, neboť byly označeny za nemravné. Fotograf, který byl za jejich vystavení mj. odsouzen ke 48 hodinám vězení, podal proti rozhodnutí obsáhlý rozklad, jehož text se zachoval v Národním archivu v policejní složce. Jednalo se o **první při tohoto druhu v českých zemích**. Ke dvěma snímkům aktů Fridrich uvedl, že se jednalo o snímky fotografa **Jana Brandeise**. Pochvalné zprávy o výstavě bez zmínky o incidentu uvedly *Bohemia* i Pražské noviny.

Johanna Stein ohlásila v Praze fotografickou živnost. Byla tehdy v Praze, po Terezii Delé, druhou fotografkou s vlastní živností. Se svým pozdějším manželem fotografem **Augustem Ludwigem Otto**, který živnost v Praze ohlásil již roku 1854, tvořili **první manželský fotografický profesionální pár** v Praze a patrně i v celém Království českém. Patřili k průkopníkům fotografických vizitek.

1857

Wilhelm Horn dle zprávy uložené ve Státním archivu ve Vídni (Staatsarchiv Wien,

1857/2678/4) **fotografoval pro Dvorskou a státní tiskárnu ve Vídni české koruna-vační klenoty**. Byl jejich prvním fotografem.

Otto Bielfeldt, původně malíř a operní pěvec, **zahájil v Plzni úspěšnou fotografickou dráhu** na adrese v Zahradní ulici 7, kde působil do podzimu 1862.

4. ČERVENCE | Fotografovi **Františku Fridrichovi** byl vydán pas pro cestu do USA. Zřejmě z tohoto pobytu pochází daguerrotypický stereoportrét fotografa, uložený v Metropolitním muzeu umění v New Yorku, **jediný známý originální fotoportrét** tohoto vedle Jindřicha Eckerta nejvýznamnějšího fotografa předminulého století u nás.

30. ČERVENCE | Časopis *Lumír* přinesl zprávu, že **Josef Bekl**, známý miniaturista, a **Wilhelm Rupp**, fyzik, založili **společný fotografický ateliér v Praze** na nábřeží. Z ateliéru pocházejí vynikající portréty z prostředí měšťanských vrstev, kolorované snímky na slanečném papíru i rané vizitky. Vedle portrétů se Rupp zabýval jako jeden z prvních fotografováním Prahy.

V Praze pořádila sérii stereofotografií dvojice pařížských fotografů Athanas Clouzard a Charles Soulier, tvořící později pod hlavičkou Ferrier & Soulier světoznámou firmu šířící stereosnímky a diapozitivy. Jejich snímek Křížovnického náměstí uplatnil následující rok **William Henry Fox Talbot** ve formě fotografické rytiny, uložené v Talbotově muzeu v Anglii.

1858

2. BŘEZNA | *Bohemia* referovala o pražské výstavě stereofotografií **Františka Fridricha**, námětově těžící z **jeho cesty do USA**. V dalším výstavním referátu z 4. 4. se zmínily i snímky Prahy a propagovala se možnost získat od Fridricha stolní stereoskop. Ten od něho chtěl i penzionovaný císař Ferdinand.

7. LISTOPADU | *Bohemia* referovala o další výstavě stereofotografií **Františka Fridricha** v hotelu U arciknížete Štěpána, prezentující

*Jan Maloch,
Karlovo náměstí v Praze,
postavy domalovány,
před 1858*

tentokrát **snímky z Palestiny**. V dalším výstavním referátu z 25. 11. zmiňovala vystavení mikrofotografií, prezentovaných v Praze patrně vůbec poprvé.

Moritz Ludwig Winter zahájil v Praze se svým bratrem **Wilhelmem provoz fotoateliéru** v ulici Na Příkopě v čp. 988/I, kde se udržel na stejném místě po čtyřicet let. M. L. Winter byl vřídčím pražským portrétistou 60. let, ateliér byl první protokolovou fotografickou firmou v Praze (1878).

Alexander Seik (Sejk), vytvořil v Táboře, kde si zřídil první fotoateliér v čp. 516, svůj **nejstarší známý datovaný snímek** na kolorovaném slaném papíru (dvojici portrétů manželů Sedláčkových).

Andreas Groll poprvé fotografoval na Moravě, v srpnu 1857 pro Buquoye v jižních Čechách, později pro Lichtenštejny nafotil zámek a park v Lednici. Neznámý autor v této době pořídil rovněž snímky na slaném papíru pro Huga Maxmiliána Thurn-Taxisa v Loučni.

1859

Josef Limbek von Lilienau, pražský fotograf, vytvořil kresbu svého fotoateliéru v zahradě usedlosti Panenská v Břevnově. Vyobrazení uložené v Muzeu hl. m. Prahy

možno považovat za **nejstarší dochovanou kresbu fotoateliéru u nás**.

Adressbuch der königlichen Hauptstadt Prag (Adresář královského hlavního města Prahy) na rok 1859 od **Nikolauses Lehmana** naposledy uvedl profesi „daguerrotypista“. V díle, které kodifikuje situaci v roce 1858, inzeroval **Karl André** ve svém knihkupectví na Staroměstském náměstí čp. 460 **prodej fotografií**, což bylo patrně poprvé, kdy u nás byl přímo inzerován prodej fotografií v knihkupectví.

Antonín Markl si podle záznamu v Archivu města Prahy přihlásil fotografickou živnost do Sluneční ulice čp. 73/II. Vedle jeho ateliéru v dnešní Purkyněově ulici bydlel **Jan Evangelista Purkyně**, jemuž Markl věnoval svou fotografickou publikaci, první v češtině (1863). Dochovaly se Purkyněho portréty na vizitkách signovaných Marklem a je možné, že fotografické podklady pro kotouč s devíti fotografiemi tváře vědce v pohybu vytvořil právě Markl.

22. ŘÍJNA | „Fotograf a majitel výstavy stereo-fotografií“ **František Fridrich** požádal o **vystavení pasu** na dobu dvou let do Německa, Ruska, Norska, Švédska a Turecka. Byl prvním fotografem z Království českého se záměrem u nás velkoryse šířit snímky z ciziny.

Na zámek Rožmberk a jeho okolí uskutečnil už podruhé fotografickou návštěvu **Andreas Groll** z Vídně (první podnikl v roce 1857). Fotografoval tam také mobiliář, což dosvědčuje soubor ***Středověký nábytek a vybavení*** inzerovaný v ***Zeitschrift für Fotografie und Stereoskopie***, obsahující patrně také předměty z Rožmberka. S jasným určením původu se pak soubor objevil v Grollově nabídkovém katalogu z roku 1865. Svým rozsahem a komplexností šlo o **mimořádný způsob dokumentace buquoyského panství**, spojený nepochybně s osvětleností a zájmem o pamětihodnosti a fotografii jejího majitele. Třetí fotografickou výpravu na Rožmberk (a Nové Hradky) uskutečnil Groll v roce 1860.

1860

29. KVĚTNA | Ohlásil **fotografickou živnost** v Praze v Celetné ulici **Emanuel Dítě**, původně portrétní malíř. Firma Fotograf Dítě udržovala fotografickou tradici ještě v meziválečné době.

20. ČERVNA | Fotograf **František Fridrich** se dle ***Teplitz-Schönauer Bade Liste*** ubytoval v Teplicích a zahájil tak své tamní každoroční **lázeňské pobyty**, opakující se do konce sedmdesátých let. Z Teplíc vydal množství místopisných snímků, otevřel tam také svůj ateliér a obchod.

10. ŘÍJNA | **František Fridrich** žádal o **povolení vystavovat v Krakově** po tři měsíce stereofotografie před svou cestou do Ruska. V žádosti uváděl místa, kde již stereofotografie vystavoval: Praha, Brno, Pest, Oedenburg, Pressburg, Graz, Triest, Venedig, Innsbruck, Salzburg, Linz. I když patrně vystavoval také snímky, které nevytvořil, žádný jiný z českých fotografů nemohl v té době prokázat takovou aktivitu.

Kolem roku 1860 poprvé fotografoval na zámku Rožmberk **Franz Polak (Pollak)** z Českého Krumlova, kde začal působit jako patrně první tamní živnostenský fotograf.

1861

13. BŘEZNA | ***Reichenberger Zeitung*** publikoval zprávu o návštěvě libereckého fotoateliéru **Julia Schlegela**, druhého stálého fotografa v Liberci (od 1858). V popisu vybavení vytápěného skleněného salonu uváděl i **fotografův přístroj na vizitky opatřený osmi objektivy**, který byl mimořádně drahý. Majetkový vzestup této mimořádné osobnosti liberecké honorace vedl k zakládání filiálék.

22. BŘEZNA | V hlavním městě monarchie byla **založena Fotografická společnost ve Vídni** (Photographische Gesellschaft in Wien). Během doby soustředila řadu mimořádných fotografů, včetně osobností z českých zemí. Čestnými členy společnosti se například stal **Josef Maxmilián Petzval**, **Jakub Husník** a **Karel Klíč**, řádnými členy například **František Fridrich**, **Jindřich Eckert**, **Karel Maloch**, **Amand Helm**. Jejím tiskovým orgánem byl časopis ***Photographische Correspondenz*** přinášející zásadní informace o fotografickém dění.

5. DUBNA | V novinách ***Boleslavan*** se psalo o pobytu kočovného fotografa **Antonína Krtičky** z Mladé Boleslavi s podotknutím, že fotograf působil v Americe, kde získal s fotografováním velké zkušenosti.

26. ČERVNA | Akademický malíř **Jan Brandeis**, jehož Jan Neruda nazval „nejpřednějším podobiznářem“, **přihlásil svou fotografickou živnost v Praze**.

V hostinci U černého orla v Brně založila svůj první brněnský fotoateliér **Julie von Kovács**, rozená Borry, **první živnostenská fotografka v Brně**. Nabízela nejen fotografie na papíru, ale i na skle, tedy ambrotypie. Zemřela po výbuchu chemikálií.

10. SRPNA | **Františka Baumruková**, první usedlá fotografka v Písku, poprvé inzerovala v listě ***Poutník od Otavy*** svůj fotoateliér.

21. SRPNA | V Praze po předchozím působení již asi od roku 1856 **ohlásil fotografickou živnost Amand Helm**, fotograf a nakladatel v Praze a Teplicích a od roku 1865 ve Vídni.

Helm byl významný raný místopisný fotograf fotografující nejen v Čechách, ale i v Rakousku.

Anton Mayssl (Mayßl), portrétní malíř v Brně, **fotografoval členy moravského zemského sněmu**. Následující rok si adaptací půdy nad svým městským bytem otevřel fotoateliér. Dochovaná smlouva o pronájmu prostor mezi městem a fotografem je svého druhu mimořádným archivním dokladem. Mayssl patřil k nejoblíbenějším brněnským fotografům vizitkové éry.

V Mariánských Lázních začal provozovat stálou fotografickou živnost **Ernst Pflanz**, zakladatel fotografické dynastie, která našla své pokračování v Rakousku. Vedle portrétů se věnoval fotografování místních událostí a šíření snímků Mariánských Lázní a blízkého okolí.

LISTOPAD | Na **První archeologické výstavě spolku Arkadia** na Staroměstské radnici **fotografoval exponáty Jan Brandeis**. Snímky byly vlepeny v publikaci s názvem **Album Böhmischer Alterthümer**. Knihu bylo možno zakoupit jako celek i jako jednotlivé listy, které tak stály dva zlaté. Jednalo se o první počín toho druhu u nás.

1862

27. BŘEZNA | **Wilhelm Horn** fotografoval ze svého Skleněného salonu u Prašné brány v Praze **pohřební průvod polního maršála Alfréda Windischgrätze**, který zemřel 21. března ve Vídni. Fotografování pohřebních průvodů patřilo k nejstarším fotografickým námětům. Hornovy snímky jsou prvními tohoto typu u nás.

ČERVEN | **Ferdinand Antonín Brožek** si v Brně v ulici U černého orla (čp. 480) otevřel portrétní ateliér. Jako **první zachytil Brno na sérii vizitek a stereosnímků**. Později se portrétní a místopisnou fotografií zabýval i v jiných městech Moravy a východních Čech.

10. ČERVENCE | V Teplicích byl jako samostatný fotograf poprvé doložen akademický malíř **Moses Klemperer**, známý především pod pseudonymem **Moritz Klempfner**. Pobočky v Teplicích na různých místech občas využíval i po svém přestěhování do Prahy (od 1866).

Vojta Náprstek založil v Praze **České průmyslové museum s první sbírkou fotografií** v Čechách. Vedle shromažďování fotografických dokladů jako součástí knihovny se tamtéž ukládaly výstřižky k ohlasu fotografie v českých zemích. Ve stejné době se z jeho iniciativy na Střeleckém ostrově

*Otto Bielfeldt,
Zahradní ateliér v Plzni,
1862–1863*

uskutečnila Anglo-americká výstava průmyslová a školní, kde významnou dokumentační roli měly fotografie.

Na schůzi Královské české společnosti nauk **Jan Evangelista Purkyně** demonstroval **kineskopem** pohyb lidského srdce a funkce lidského oběhu. Projekce se uskutečnila s pomocí světelného zdroje na velkou plochu a s pomocí krokového mechanismu poháněného hodinovým strojem. Vedle kreslených ilustrací později použil k **demonstraci pohybových fází také fotografie, v čemž má světový primát**. Kotouček s fotografickým zobrazením tváří vědce po vložení do forolytu nebo kineskopu ukazoval tvář vědce v pohybu.

Otto Bielfeldt vytvořil v Plzni na adrese Panský mlýn **nejstarší dochovaný snímek zahradního fotoateliéru** u nás.

Adolf Russ, malíř a učitel kreslení na gymnáziu, si otevřel v Hradci Králové fotoateliér. I když chtěl být chápán jako umělec-malíř, stal se zakladatelem živnostenské fotografické tradice východočeské metropole a spolu s Josefem Lorenzem patřil k nejvýznamnějším fotografům na hradecku druhé poloviny 19. století.

Akademie výtvarných umění v Praze realizovala svůj druhý **nákup fotografií**, a to konvolutu **Andrease Grolla** dokumentujícího umělecké sbírky zámku Ambras. První nákup uskutečnila o dva roky dříve, kdy zakoupila reprodukce děl Rafaela a Paula Delarocheho. Akademie výtvarných umění ve Vídni založila sbírku fotografií již roku 1856. Byly do ní zařazeny nejen místopisné snímky, ale také krajinářské motivy. V roce 1876 čítala na 2700 fotografií!

1863

Wenzel Ferdinand Jantsch, obchodník a nejstarší fotograf v Liberci, významný autor místopisných snímků zejména severu Čech, byl poprvé jako fotograf uveden v libereckém adresáři, a to na adrese Eisengasse 18, který od roku 1848 vlastnil.

V časopise **Živa** (č. 1) byla otištěna zpráva **Fotografie barev**, kterou zřejmě napsal **J. V. Zenger**. Jde o **první významnější česky psané pojednání o barevné fotografii**, konkrétně o heliochromii Niépce de St. Victor.

Hermann Krone, významný německý fotograf, **začal fotografovat v Krkonoších**. Vedle Alsasana Adolphe Brauna se tak zařadil k prvním fotografům Krkonoš. Krone fotografoval i další místopisné zajímavosti v severních a severovýchodních Čechách a podobně jako Braun patřil k prvním fotografům Prahy.

14. ČERVNA | Pohřeb pražského purkmistra Františka Václava Pštrosse fotografoval na Václavském náměstí neznámý fotograf, možná **František Fridrich**. Po Hornově snímku z předchozího roku jde zřejmě o **druhé nejstarší fotografické zobrazení pohřbu u nás**.

Nakladatel a knihkupec v Praze **Nicolaus Lehmann** vydal příručku **Heriberta Mayera Die Geheimnisse der photographischen Chemie oder erprobte Methoden**. Nejstarší u nás vydaná příručka o fotografii v němčině byla vytištěna u Antona Renna v Praze.

Alois Kreidl, obchodník fotografickými potřebami v Praze v Dominikánské ulici, vydal v knižní formě ceník: **Sklad všeho druhu lučebnin, apparátů, papírů, rámců, lepenek a veškerých potřeb fotografických**. **První doložený ceník fotopotřeb v českém jazyce** a rakouské měně.

15. ČERVENCE | Jindřich Eckert, pokládáný za nevýznamnější osobnost fotografie v českých zemích 19. století, si otevřel na Malé Straně na Újezdě v domě svého tchána čp. 412 **portrétní ateliér**. Na této adrese setrval do roku 1876. V živnostenském rejstříku byla jeho fotografická firma Heinrich Eckert zaprotokolována 16. 9. 1863.

16. ZÁŘÍ | Fotografickou živnost v Praze začal provozovat **Vilém (Viliam, Wilhelm, Wilmos) Wietz (Witz)**, který po šesti letech působení v Praze krátce fotografoval

Antonín Markl,
Dvouportrét manželky,
montáž, vizitka,
kolem 1863

v Piešťanech a poté do konce života v Trnavě s pobočkami mj. v Písku. Orientoval se hlavně na portrétní tvorbu, byl zajímavou osobností svým **prolínáním českého a slovenského prostředí**.

Adolf Thiele ohlásil v Teplicích celoroční fotografický provoz. Spolu se synem Hugem patřil k nejvýznamnějším fotografům vizitkové éry v severních Čechách.

18. ŘÍJNA | Časopis *Photographische Correspondenz* ve svém 1. ročníku referoval o **vystavení série pražských vedut** od **Andrease Grolla** ve Fotografické společnosti ve Vídni. Prahu Groll navštěvoval v letech 1856, 1864 a 1865.

Antonín Markl, chemik, fotograf a průkopník světlotisku, vydal **první fotografickou příručku v české řeči** *Fotografie nynější doby na základě vědy a zkušenosti založená*. V dodatku knihy podal návrh na zřízení **Jednoty českých fotografů** s velmi progresivním

sivním programem a náplní činnosti, včetně založení sbírky z fotografického oboru. Uveřejnil zde také sdělení, že fotografii vyučuje a vyřizuje písemné dotazy.

Jde o **nejstarší český doklad snahy o vyučování fotografii** formou veřejného kurzu.

20. PROSINCE | **Jan Neruda** uveřejnil v časopise *Hlas* stať o fotografii, v níž vřele vítal nový vynález a doporučoval pražského fotografa **Františka Fridricha**, který připravuje „album nejkrásnějších krajín v Čechách a na Moravě, vzatých dle přírody“ a „vydání alba pražských redaktorů“.

1864

8. ÚNORA | **Wilhelm Sonntag** si zažádal o povolení fotografické živnosti v Uherském Hradišti. Brzy poté odešel do Kroměříže, kde založil fotoateliér s vysokou úrovní portrétní fotografie, čímž založil úspěch dalším dvěma generacím. Pokračovatelem v rodinné fotografické tradici byl syn Hugo Karel Sonntag, jehož dcera Berta Sonntagová, provdaná Opravilová, se v zavedeném podniku ještě dožila jeho přeměny v komunální podnik.

DUBEN | **Emanuel Dítě** a další fotografové zachytili osobnosti v kostýmech z **defilé ze shakespearovských oslav** v Praze organizovaných Uměleckou besedou. Kolekce snímků z této slavnosti je **nejstarším dochovaným souborem z jedné divadelní události**.

KVĚTEN | Ve Vídni se do června konala **První fotografická výstava**, na níž 90 účastníků představilo na 1200 exponátů. Větší pozornost z fotografií z Království českého vzbudil **Amand Helm** z Teplic, který vystavoval krajiny, portréty a snímky na porcelánu, pro které získal následujícího roku privilegium.

Jan Brandeis,
Historik František Palacký,
vizitka, 1862–1865

20. KVĚTNA | V centru Brna si **otevřel vlastní fotoateliér Quido Trapp**, významný brněnský fotograf vizitkové éry, který se vedle portrétů věnoval i četným zakázkám v exteriéru. Zanechal na 20 000 negativů. Již v roce 1869 vlastnil zvětšovací přístroj a za své zvětšeniny získal několik ocenění.

Ignác Leopold Kober vydal v Praze **1. sešit Obrazárny česko-moravské ve fotografiích** s vlepými originálními pozitivy **Jana Brandeise**. Akce byla chápána jako vlastenecký počín směřující k poznání paměti-hodností vlasti.

Eugen Bourdon, malíř narozený ve Vídni z francouzského rodu, si otevřel v Chrudimi portrétní fotoateliér. Jeho syn **Karel Leopold Bourdon** byl významným amatérským fotografem.

Karel Václav Klíč (Klietsch) založil v Brně na Rudolfské ulici 26 **fotografický ateliér Rafael**, který vedl po dva roky společně s otcem. Podle brněnských Neuigkeiten z 1. ledna 1865 se ateliér zabýval také litografií a olejomalbou. Klíč později proslul jako vynálezce heliografury a stíracího hlubotisku.

František Böger začal provozovat v Mladé Boleslavi svůj v regionu velmi úspěšný fotoateliér. Patřil k těm fotografům, kteří byli veřejně činní, působil v muzejním spolku a také v obecním zastupitelstvu. V ateliéru se vyučil fotografem jeho **syn František**, který roku 1896 otcovu živnost převzal.

1864(?) | **Ignác Leopold Kober** začal v Praze vydávat edici **Národní bibliotéka**, v jejích svazcích byly vedle titulního listu vlepovány originální fotografie s podobiznou autora (např. Karla Sudimíra Šnajdra, Básně, z roku 1869).

1865

28. BŘEZNA | **Ignáci Josefu Schächtlovi** povolil okresní úřad v Unhošti jeho fotografickou živnost v Kladně. Nejstarší doklad o fotografické činnosti prvního z generací rodu Šechtltů.

1. DUBNA | Fotografickou živnost v Praze na Václavském náměstí 24 zahájil **Hynek Fiedler**, akademický malíř, který fotografoval mnohé známé osobnosti. Na stejném místě firma pod vedením vdovy a syna Josefa setrvala až do roku 1921.

KVĚTEN | **Jacob Wothly**, fotograf, dopisovatel časopisu **Photographische Correspondenz**, obsáhle v textu představil čtveřici dle něho nejvýznamnějších fotografů v Praze – **A. Helma, F. Fridricha, W. Rupp a M. L. Wintera**. Největší dojem na autora učinil František Fridrich.

ČERVEN | **Wilhelm Horn** zastavil dvanáctým číslem 23. svazku vydávání svého časopisu **Photographisches Journal**, zanechal i fotoobchodu a opustil svůj pražský ateliér. Odešel do svého rodiště České Lípy, kde si předtím zakoupil dům a kde příležitostně

dále zakázkově fotografoval. Důvodem k zastavení časopisu mohly být časopisecké novinky *Zeitschrift für Fotografie und Stereoskopie* Hornova oponenta **Karla Josepha Kreutzera** a *Photographische Correspondenz* **Ludwiga Schranka**.

15. ČERVENCE | Malíř **Adolf Pech**, bratr spisovatelky Elišky Krásnohorské, a jeho společník **Jan Wolf**, inzerovali v *Budweiser Kreisblatt*, že pro velký zájem musí na týden zastavit příjem zakázek. Svůj fotoateliér, který brzy patřil k nejznámějším na jihu Čech, založili v Budějovicích. Na jaře roku 1882 se Pech stal členem Fotografické společnosti ve Vídni.

ČERVENEC | Fotograf a nakladatel v Praze **Wilhelm Rupp** vydal publikaci *Die kleinen Leiden eines Photographen* s podtitulem *Aus Humphrey's Journal of Photography*. Ojedinělý příklad rané fotografické příručky v němčině vydané fotografem v Praze.

Alexander Seik, první usedlý fotograf v Táboře (od 1864) inzeroval metodu zdokonalené **chromofotografie**, techniky, která se pokládá za střeoevropskou zvláštnost.

19. ŘÍJNA | **František Fridrich** fotografoval slavnost položení základního kamene řetězového mostu **Františka Josefa I.** v Praze. Xylografie ze slavnosti vyšla 25. 11. 1865 v *The Illustrated London News*, jistě i z toho důvodu, že projektanti byli Angličané. Fridrich poté průběžně fotografoval postup stavebních prací až po zátěžovou zkoušku hotového díla. Jedná se o první známý soubor fotografií zachycující průběh výstavby významné architektury u nás.

1866

16. LEDNA | Časopis *Photographische Correspondenz* uvedl, že za členy Fotografické společnosti ve Vídni byli přijati z Království českého **František Fridrich** z Prahy a **Wilhelm Sonntag** z Kroměříže. Fridrich se k přijetí uvedl rozměrnou chromofotografií.

Architekt a amatérský fotograf **Josef Schulz** uplatnil svůj soubor snímků z **letohrádku Belveder** v tiskovině s názvem *Königliches Lustschloss Belvedere in Prag*, z níž je znám jen titulní list s podtextem odkazujícím na Schulzovo autorství. Tato zřejmě nejstarší známá pragensie s vlepenými originály fotografií patrně ale nebyla určená širší distribuci.

10. DUBNA | V pražském Josefově přihlásil **fotografickou živnost** akademický malíř **Moses Klemperer**, alias **Moritz Klempfner**. Své předchozí působení v Teplicích využíval jako pobočky. Z jeho nekonvenční tvorby z inscenovanými fotografickými scénami vynikl zejména cyklus ***Makartovy čtyři denní doby***, parodující dílo módního malíře **Hanse Makarta**.

Antonín Mayssl zachytil pruské vojáky po obsazení Brna na **náročném skupinovém snímku** s několika desítkami mužů a koní na pozadí Špilberku.

*Ateliér Rafael Brno,
Karel Klíč, vizitka, asi 1865*

Anton Mayssl, Pruské oddíly v Brně v Dlouhé ulici se Špilberkem v pozadí, červenec 1866

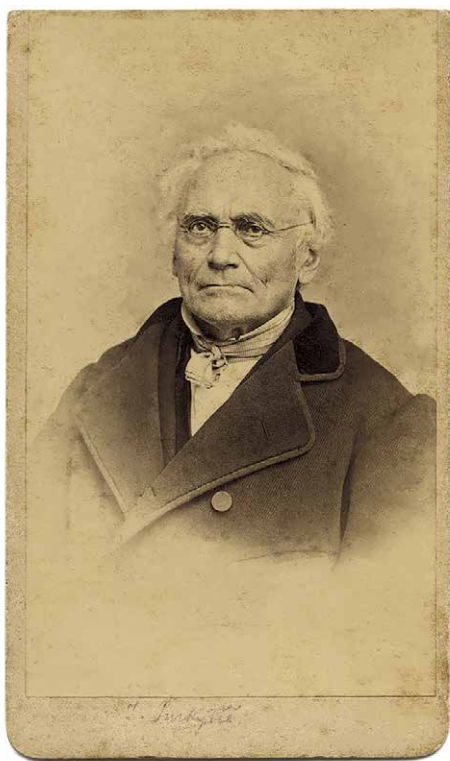
Josef Lorenz, Hradec Králové, náměstí, vizitka, 1866

František Fridrich pořídil před pražským letohrádkem Kinských **soubor velkoformátových snímků zraněných vojáků** z prusko-rakouského konfliktu.

28. ZÁŘÍ | **František Fridrich** pořídil **sérii snímků ze slavnosti** u kostela sv. Klimenta v Bubnech k poctě primátora Václava Bělského. Soubor je cenný koncipovaným reportážním zachycením veřejné akce. Technicky velkoryseji Fridrich následující rok 16. května fotografoval

celonárodní slavnost položení základního kamene k budově Národního divadla.

Josef Lorenz z Jaroměře fotografoval města a místa spojená s prusko-rakouským konfliktem. Vlastním nákladem vydal soubor 43 číslovaných záběrů s názvem **Místa války 1866, první koncipovaný soubor snímků dokládající událost** u nás. Podobnou myšlenku měl **Eugen Bourdon** z Chrudimi, jehož **Pohledy z bojiště Kr. Hradeckého** vznikly asi ve stejné době.

*Jan Tomáš,
Dívka v kostýmu jako
Artemis-Diana na šibřinkách
Umělecké besedy,
vizitka, 1867*

*František Fridrich,
Fyziolog, anatom, filozof
Jan Evangelista Purkyně,
vizitka, asi 1867*

Později vznikl rozsáhlý cyklus vizitek s pohledy na náhrobky a pomníky obětí války od **Huga Tichého** z Jičína.

1867

LEDEN | **Josef Kunzfeld** se po krátkém působení v Praze stal **samostatným fotografem** v Brně na adrese Františkovo Koliště čp. 9. Byl osobností s mnoha společenskými a spolkovými aktivitami, podílel se na správě města. Vedle portrétů systematicky dokumentoval architektonické proměny Brna.

Císař František Josef I. ocenil Velkou zlatou medailí pro umění a vědy album ***Erinnerung an Prag*** (Vzpomínka na Prahu) **Františka Fridricha**. O ocenění napsal 5. 2. **Pražský deník**.

Oceněné album ve zdobné kazetě obsahující též tři panoramata je v současnosti v Národní knihovně ve Vídni. Fotografie mají české a německé popisky.

31. BŘEZNA | Fotograf **Jan Tomáš** si podal žádost o **povolení fotografické živnosti** v Praze v čp. 842/II., kde se jeho fotoateliér stal známým uměleckým salónem. Na kabinetkách zvečnil řadu osobností české kultury. Je jedinou postavou mezi českými fotografy 19. století, který se stal hrdinou životopisného románu (autor RNDr. Petr Rybář).

KVĚTEN | **Josef Böttinger**, akademický malíř, fotograf a odborník na reprodukční techniky, si otevřel **vlastní fotoateliér** v Plzni. Tam vynikal obsáhlou fotografickou aktivitou od

*Moritz Ludwig Winter,
Marietta Nostitzová jako dráteník,
kolorovaná vizitka, 1867–1868*

portrétů a dokumentace krojů po snímky událostí a dokumentace stavebních proměn města.

Johann Liebig, majitel textilních závodů v severovýchodních Čechách, inicioval vydání knihy *Die industriellen Etablissements von Johann Liebig & Co.*, kam bylo zařazeno 24 originálních fotografií neznámého autora. Jedná se o **nejstarší známé album s fotografiemi průmyslových podniků u nás** vydané k propagačním účelům.

František Fridrich zaujal svým kolorovaným **herbářem** vydávaném na vizitkách i větším formátu.

1868

6. ŘÍJNA | **Jindřich Eckert** se stal členem **Fotografické společnosti ve Vídni**.

Mezinárodní fotografické výstavy v Hamburku se ze strany Království českého účastnili **Eckert, Helm a Fridrich** a všichni získali ocenění.

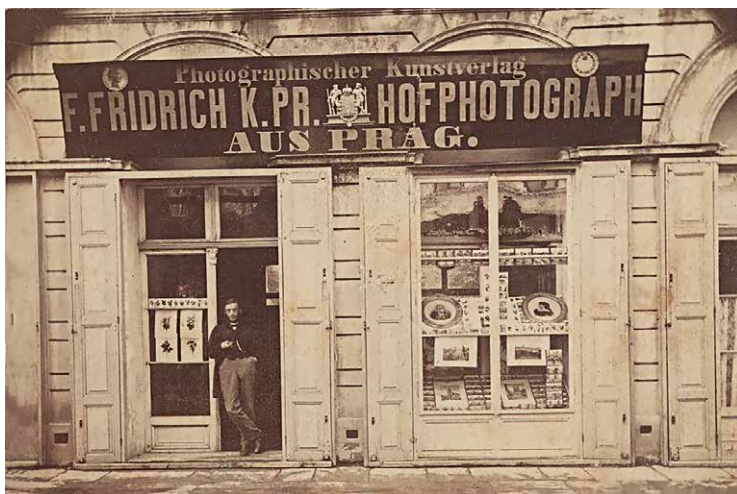
18. ŘÍJNA | Námořní lékař, botanik a sběratel fotografií **Jindřich Vávra zahájil svou první cestu kolem světa**. Plavby kolem Afriky a jihovýchodní a východní Asie byl přítomen jako oficiální fotograf také **Wilhelm Burger**, který z ní vydal množství snímků. Část z nich obsahuje i Vávrova fotografická sbírka, kterou začal vytvářet již v roce 1857. Jeho vlastní fotografické pokusy se nepodařilo prokázat, i když ve sbírce je také skupina zřejmých amatérských vizitek. Celkem Vávrova fotografická sbírka z plaveb uskutečňovaných do roku 1879 zahrnuje na 1300 fotografií i od světově známých autorů. Je **nejstarší svého druhu u nás** a je uložena v Etnografickém ústavu Moravského zemského muzea.

Fridolín Josef Kolínský otevřel fotoateliér v Náchodě, který byl základem fotografické tradice rodiny Kolínských na Náchodsku. Od 1873 ateliér vedl Petr Pavel Kolínský, autor řady portrétů a místopisných snímků z Náchodska.

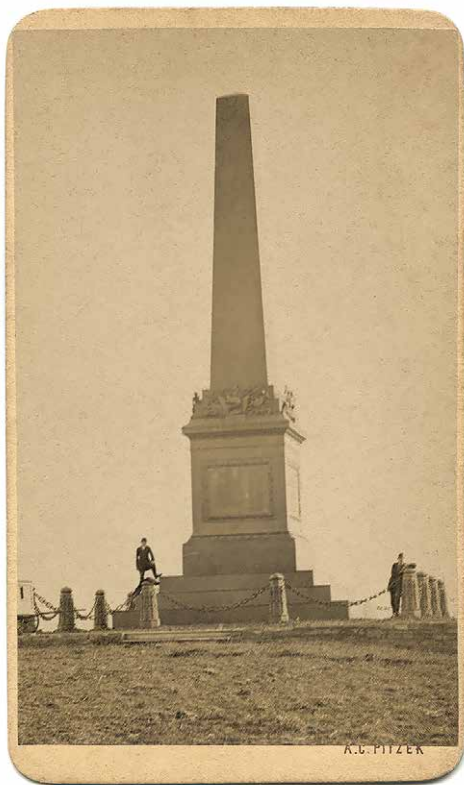
Anton Carl Pitzek, významný fotograf v Trutnově, vytvořil *Album vom Riesengebirge*. Vedle místopisných snímků dokumentujících samotný Trutnov a rozmach průmyslu v okolí reagoval na vzrůstající turistický ruch v Krkonoších.

Salomon (Sigmund) Wasservogel uváděl rok 1868 jako vznik své fotografické firmy v Olomouci. Archivními prameny je však doložen o dva roky později. Wasservogel byl významný portrétní a místopisný fotograf střední a severní Moravy a Slezska konce 19. století. Jako tehdy jediný z olomouckých fotografů systematicky dokumentoval proměny města i jeho okolí po přelomu století.

František Fridrich,
Výkladní skříň pobočky
v Teplicích v budově
Kávového salónu,
vizitka, kolem 1868

Anton Carl Pitzek,
Pomník generála Ludwiga Karla Wilhelma
von Gablenze na vrchu Šibeník u Trutnova,
vizitka, 1868–1869

4. PROSINCE | **Hermann Wilhelm Vogel**,
předseda Spolku pro zvelebování fotografie
(Verein zur Förderung der Photographie)
v Berlíně, seznámil na schůzi spolku se
světlotiskovými pracemi Jakuba Husníka,
tehdy profesora kreslení na gymnáziu
v Táboře. Současně seznámil se světlotisko-

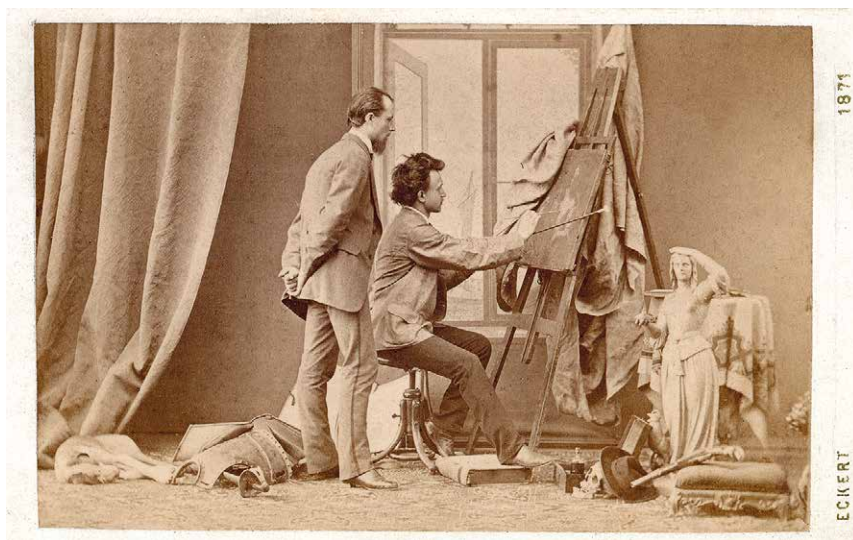
vou metodou mnichovského fotografa
Josepha Alberta, který své ukázky vystavo-
val již předtím v listopadu v Hamburku.

1869

15. LEDNA | V příloze časopisu *Photographische Mittheilungen* vyšel světlotiskový
portrét od **Jakuba Husníka** jako **první
světlotisková příloha časopisu na světě**.

21. LEDNA | **Jakub Husník** a **Joseph Albert**
za přítomnosti svědků uzavřeli u notáře
v Táboře smlouvu, podle níž Husník
přenechal Albertovi „svůj způsob **želetino-
foto-litografie**, který je totožný s vynále-
zem pana dvorního fotografa Josepha
Alberta, k libovolnému užití a zhodnocení
a zavazuje se udržeti způsob vůči každému
a v každém směru tajemstvím...“. Smlouva
byla uzavřena na 5 let.

V *Neuer Prager Kalender für Stadt und
Land* (Nový pražský kalendář pro město
a zemi) na rok 1869 inzeroval **A. C. Anger**
fotografický ateliér ve své továrně na porce-
lán v Doubí (Aich) u Karlových Varů. Dle
inzerátu tam vedle běžných fotografických

Jindřich Eckert, ředitel pražské malířské akademie Josef Matyáš Trenkwald a malíř Josef Tulka, vizitka, 1871

prací zajišťovali **fotografie na porcelán**, zejména na dýmky, šálky, dózy.

15. KVĚTNA | Do živnostenského rejstříku v Praze byl zapsán jako fotograf **Ferdinand Konrad Quast**, syn známého miniaturisty a příležitostného fotografa **Jana Zachariáše Quasta**. Následující rok založil fotoateliér v Písku, který byl základem fotografického podnikání rozvětvené rodiny Quastů v Písku a Sušici. Klíčovou roli v ateliéru v Písku měla po bratrově smrti sestra **Karolina Quastová**, která vedla fotografickou živnost až do roku 1924.

Amand Helm, fotograf v Teplicích, Praze a Vídní, vydal **Donau Album** (Dunajské album), soubor originálních fotografií pamětihodností.

Johann Friedrich Schulz (John Frederic Schulz) v knize **Newest Guide Through Prague** uvedl **12 fotografických pohledů**, ve skutečnosti překreslených fotografií. Následujícího roku v obdobné pulikaci v němčině uvedl deset vlepených originálních fotografií, což se může považovat za **první známou komerčně šířenou pragensii** ilustrovanou přímo

fotografiemi. V knize je zároveň reklamní inzerát Františka Fridricha, kde uvádí filiálky v Praze Na příkopě, Teplicích, Karlových Varech, Mariánských Lázních a Bad Homburgu. A expediční sklady ve Vídni, Berlíně, Paříži, Londýně, Turíně a v Drážďanech.

1870

Antonín Markl vydal v pražském Steinhäuserově nakladatelství příručku **Die neusten Fortschritte der Phototypie Lichtdruck...** (Nejnovější pokroky fototypie – světlotisku...), která těží z autorových zkušeností v této oblasti. Vydání knihy a následný proces s Josephem Albertem, který na Markla podal v Praze žalobu pro vyzrazení postupu, vedl jednak k osvození Markla a jednak k veřejnému přiznání zásluh Jakuba Husníka o světlotisk, a to i v Německu.

Josef Kunzfeld v Brně přesídlil z adresy Františkovo Koliště do Kleinovy zahrady Karlovo Koliště, kde působil až do roku 1914. V této době byl nejvýznamnějším fotografem v Brně, kde působil také jako městský zastupitel a v rámci Obchodní a živnostenské komory.

V Kronstadtu (nyní Brašov) zahájil fotografickou živnost **Moritz Adler**, narozený v Nuslích a působící od roku 1881 v Praze. **Bratr Leopold**, který s ním měl **společnou živnost**, se později stal jedním z nejvýznamnějších fotografů v Sedmihradsku.

Josef Löwy, narozený v Bratislavě, majitel reprodukčního ústavu a výrobny fotografických desek a významný portrétní fotograf ve Vídni, zahájil rozsáhlou **fotodokumentaci Rakouské severozápadní dráhy** po jednotlivých významnějších lokalitách a úsecích stavby z Vídně přes Znojmo a Jihlavu po Trutnov. Jedná se o **první známou komplexnější fotodokumentaci železnice u nás**. Mnohé ze snímků nádraží a mostů jsou nejstaršími dochovanými fotografiemi své lokality.

22. PROSINCE | **František Fridrich** fotografoval v Praze **zatmění Slunce**. Jednalo se patrně o první fotografické zachycení tohoto jevu českým fotografem.

1871

Raimund Stillfried von Rathenitz (Rattonitz, Ratenicz), narozený v Chomutově, si po diplomatických službách otevřel v japonské **Jokohamě vlastní fotografické studio Stillfried and Company**. Následující rok byl přijat do Fotografické společnosti ve Vídni, od níž roku 1876 obdržel Voigtländrovou medaili za snímky z Číny. Japonsko opustil roku 1881.

1872

Carl-Erwein Nostitz na zámku Falknov (Sokolov) vytvořil u nás **nejstarší známý soubor snímků dokumentující život na rodových sídlech aristokracie**. Vedle fotografií, kde portrétovaní pózuji, mají mnohé záběry charakter bezprostředních momentek. Část se také týká soukromých rodinných divadelních představení. Záliba fotografovat byla u Nostitzů rozšířená, nebyla vázaná na jediného příslušníka rodu.

25. KVĚTNA | **Ludwig Kranzfelder** z Bavorska se synem **Ignazem (Hynkem)**, kočovní fotografy, poprvé inzerovali své fotografické působení u nás, a to v Domažlicích, kde se syn jako fotograf na čas usadil. Ignaz Kranzfelder s významnou tvorbou v exteriérech patří mezi první generaci fotografů Šumavy.

Otto Bielfeldt vytvořil pro plánovanou Světovou výstavu ve Vídni dokumentaci chemických závodů J. D. Starcka na Plzeňsku, **první známý cyklus snímků dokumentující výrobní podniky u nás vyhotovený pro prezentaci na výstavě**. Pro stejnou akci se také pořizovala rozsáhlá fotodokumentace na statcích Schwarzenbergů.

6. ČERVENCE | Časopis **Květy** publikoval **xylografii Karlova mostu za povodně** vytvořenou ze snímku **Františka Fridricha**, aniž by byl fotograf záběru uveden. Podobná praxe s použitím fotografií jako předlohy xylografií byla tehdy běžná a jen v řídkých případech býval uváděn fotograf původního záběru.

W. F. Jantsch,

181. DER BERG BÖSIG.

Reichenberg.

Wenzel Ferdinand Jantsch,
Hrad Bezděz, vizitka,
kolem 1872

*Julius Schlegel,
Baron Johann Josef von Liebig
jako divadelní ochotník v kostýmu cara,
kolem 1874*

1873

1. KVĚTNA | Císař **František Josef I.**

zahájil ve Vídni pátou Světovou výstavu.

Výhradní právo fotografovat v prostorách výstavy, prezentovat a prodávat z ní snímky měla **Wiener Photographen-Association**, sdružující čtyři přední vídeňské fotografy. V různých částech výstavy se prezentovali mnozí fotografové z Království českého. Například v pavilonu lázní bylo vystaveno album **Františka Fridricha Teplice a okolí**, zhotovené na objednávku teplické městské rady.

Anton Carl Pitzek vytvořil pro Světovou výstavu ve Vídni reprezentativní album **Industrie Etablissement aus dem Riesengebirge** (Zprůmyslnění Krkonoš), za které získal ocenění.

Jindřich Eckert vydal **světlotiskové faksimile středověkého kodexu**, za které byl odměněn Voigtländerovou medailí Fotografické společnosti ve Vídni a při té příležitosti i Zlatým záslužným křížem Františka Josefa I. za umělecké snažení a úspěšnou činnost.

6. ČERVNA | Skupina devíti nejvýznamnějších pražských fotografů uveřejnila v časopise **Světobzor** inzerát informující o nutnosti **zvýšit ceny** svých vizitkových snímků, konkrétně o 1 zl. Mezi podepsanými byl **J. Eckert, F. Fridrich, M. L. Winter, J. Tomáš**. Opatření lze chápat jako reakci na květnový krach vídeňské burzy, který předznamenal první celosvětovou hospodářskou krizi.

V Brně bylo založeno **Moravské průmyslové muzeum** (Mährisches Gewerbe-Museum) mající za vzor obdobnou vídeňskou instituci. Do svých sbírek od počátku **nakupovalo fotografie** a úzce spolupracovalo také s místními fotografy, zejména s **Josefem Kunzfeldem**.

Václav Frič vydal publikaci **Světlotisk (Fototyp) Úplné navedení k vyrábění zdařilých fototypů způsobem nejsnadnějším**.

Josef Pícek, portrétní fotograf v Jičíně, vytvořil svůj nejstarší známý místopisný záběr. Některá místa z Českého ráje a Jičína cílevědomě zachytil v časovém sledu. Své krajinářské snímky také vystavoval, mj. v Pavilonu turistů na Jubilejní výstavě roku 1891, kde za ně získal ocenění.

1874

František Fridrich přenechal ateliér v rodinném domě svému zaměstnanci a příteli **Janu Malochovi**, který v domě bydlel, a zřídil si nový ateliér na Ferdinandově (Národní) třídě v Praze.

Karel Kruis, amatérský fotograf, pozdější profesor kvasné chemie a fotografie vytvořil svou **nejstarší datovanou fotografii – stereosnímek z Karlových Varů**. Pro jeho fotografování bylo příznačné, že se prolínala jeho volná fotografická tvorba s vědeckou.